BOSNA HERSEK ÜLKE BÜLTENİ

TEMMUZ 2024

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Bosna Hersek Cumhuriyeti
Nüfus	3.460.000 (Nisan 2024, IMF)
Dil	Boşnakça, Sırpça, Hırvatça
Yüzölçümü	51.197 km²
Başkenti	Saraybosna
Başlıca Şehirleri	Saraybosna, Banja Luka, Zenica, Tuzla, Mostar, Prijedor
Yönetim Biçimi	Federal Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Boşnak, Hırvat ve Sırp üyesi olan 3'lü Cumhurbaşkanlığı Konseyi (Konsey üyeleri 8'er aylık dönemler itibariyle Konsey Başkanlığını sırayla devralmaktadır)
Para Birimi	Konvertible Mark (KM, BAM diye de geçmekte) Avro/KM=1.9 (sabit kur)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar: Birleşmiş Milletler, IMF, Dünya Bankası, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (OSCE), Avrupa Konseyi, Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (EBRD), Bölgesel İşbirliği Konseyi (RCC), Güneydoğu Avrupa İstikrar Paktı, İslam Konferansı Örgütü, Dünya Ticaret Örgütüne gözlemci ülke, Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşmasına (CEFTA).

Coğrafi Konum

Bosna Hersek Avrupa kıtasının güney doğu, Balkan yarımadasının ise kuzey batı köşesinde olup, 42-45 Kuzey enlemleriyle, 15-19 Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Doğusunda Sırbistan, güney doğusunda Karadağ, kuzey ve batı yönlerinde Hırvatistan ile komşudur. Ülkenin Adriyatik Denizi'nde 20 km uzunluğunda bir sahil şeridi vardır. Ancak, bu sahil şeridi ticari liman olma özelliğine sahip değildir. Hırvatistan'ın uluslararası Ploçe Limanı kiralanmış olup, Bosna Hersek liman ihtiyacını buradan karşılamaktadır.

Bosna Hersek'in %82'lik bölümünü Bosna, %12'lik bölümünü de Hersek oluşturur. Bosna Hersek Federasyonu ülkenin %51,48'ini, Sırp Cumhuriyeti ise %48,52'sini oluşturmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Bosna Hersek 1992 yılı Nisan ayında Yugoslavya'dan bağımsızlığını kazanmış ardından çıkan ve 1995 yılına kadar süren savaş sonunda 14 Aralık 1995 yılında imzalanan Dayton Anlaşması ile kurulmuştur.

Bosna Hersek idari yapı olarak Bosna Hersek Federasyonu ile Sırp Cumhuriyeti olmak üzere siyasi, hukuki otoriteye sahip iki halktan oluşmaktadır. Her iki halkın de ayrı yasama organları ve hükümetleri bulunmaktadır. Bu iki halkın yanında Brcko Bölgesi, Merkezi Hükümetin kontrolünde özerk bir yapı olarak yer almaktadır. Bosna Hersek Federasyonu 10 kantondan oluşmaktadır. Sırp Cumhuriyeti ise kendi içinde bölgeler ve belediyeler şeklinde yapılanmıştır. Ülkenin siyasi yapısının başında Cumhurbaşkanlığı Konseyi gelmektedir. Her üç milletin birer temsilcisinin bulunduğu bu konsey dört yıllık bir süre için göreve gelmekte ve Başkanlık, üyeler arasında sekizer aylık dönemlerle değişmektedir.

Cumhurbaşkanının yanında, Parlamentonun altında görev yapan Bakanlar Kurulu diğer önemli bir kurumdur. Başbakan ve dokuz bakandan oluşan Bakanlar Kurulundaki bakanların Konsey'de olduğu gibi, her birinin diğer milletlerden ikişer yardımcısı vardır. Söz konusu kurumların yanında Temsilciler Meclisi ve Bosna Hersek Halk Meclisinden oluşan Bosna Hersek Parlamentosu bulunmaktadır.

Nüfus ve İstihdam

Bosna Hersek'te savaş sebebiyle 1991 yılından bu yana nüfus sayımı yapılmamıştır. Savaş sonucu yaşanan yıkım ve göç sebebiyle kesin nüfus rakamları bilinmemekle birlikte 2024 yılı itibariyle nüfusun 3,5 milyona yaklaştığı tahmin edilmektedir.

Bosna Hersek'te işsiz sayısının toplam işgücüne oranı 2023 yılında %13,3 olarak gerçekleşmiştir. Ülkedeki işgücü Batı standartlarına göre daha ucuzdur ve ülkede işgücünün %19'u tarım, %30'u sanayi, %51'i ise hizmet sektöründe istihdam edilmektedir.

Üniversiteye giren öğrenci sayısı gittikçe artmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda genel ve meslek eğitimindeki eksiklikler ve göç nedeniyle özellikle inşaat, bilişim teknolojileri ve sağlık sektörlerinde ciddi işgücü kaybına uğranılmıştır. İşçilik vergileri oldukça yüksektir ve bu durum yeni işçi alımını teşvik etmemekte ve kayıt dışı işçiliğin artmasına neden olmaktadır.

Buna ek olarak ücretlerdeki katı tutum, meslek yaratma ve işçi hareketliliği üzerinde de engeller yaratmaktadır. Bu tutum genel olarak bütün eski sosyalist ülkelerin karakteristik kolektif pazarlık sisteminin bir kalıntısıdır. Federasyon'da işçi ve işverenler sağlık, emeklilik ve işsizlik sigortalarını paylaşmakta iken Sırp Cumhuriyeti tarafında çocuk yardımı da dahil bütün sigortaları işveren karşılamaktadır. Bu sebeple de birçok işçi kayıt dışı çalışarak bu vergi ve katkıları ödemekten kaçmaktadırlar.

Doğal Kaynaklar

Bosna-Hersek'in doğal kaynakları arasında kömür, demir cevheri, boksit, bakır, kurşun, çinko, kromit, kobalt, manganez, nikel, kil, jipsiyum, tuz, kum, orman ve akarsuları saymak mümkündür.

Bosna Hersek, eski Yugoslavya zamanında ülkedeki zengin maden rezervleri nedeniyle madencilik ve ağır sanayi alanlarında yoğunlaşmıştı. Dayton Barış Anlaşması ve AB süreçleri çerçevesinde Batı Balkanlar'da sağlanan istikrar ortamı, Balkanlar'da oluşması beklenen enerji arz açığı ile temel madenlerde son yıllarda yaşanan fiyat artışları, ülkedeki madencilik potansiyelinin kullanımının artırılması hususunu ekonomi gündeminin en önemli maddelerinden birisi haline getirmiştir.

Savaştan önce gelişmiş olan ve büyük ölçüde Yugoslavya ağır sanayisine dönük üretim yapan Bosna Hersek madencilik sektörü, savaş boyunca ve daha sonra izleyen ekonomik daralma ile paralel bir şekilde küçülmüş ve birçok ocak kapanmıştır. FBiH'deki Vareš ve Jablanica ile RS'deki Ljubija'da toplam 750 milyon ton demir cevheri rezervi olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki çinko ve kurşun rezervlerinin 11,7 milyon ton civarında olduğu tahmin edilmekte olup, bu rezervler FBiH'de Vareš ve Olovo'da, RS'de ise Srebrenica'da bulunmaktadır. Madencilik konusunda FBiH ve RS'de farklı politikalar uygulanmaktadır.

Bosna Hersek elektrik hariç enerji ihtiyacının önemli bir kısmını ithalat yoluyla karşılamaktadır. Savaştan önce 13 hidroelektrik santrali toplam enerji ihtiyacının %40'ını, 4 termik santral ise kalan ihtiyacı karşılamaktaydı. 2000 yılında ülkenin enerji üretimi savaş öncesi dönemin %80'ine ulaşmış ve sonraki dönemlerde daha da toparlanarak artış göstermeye devam etmiştir. Enerji sektörü Bosna Hersek'in geleneksel olarak en güçlü sektörleri arasında yer almakta olup, ülkenin enerjiye bağımlı Avrupa pazarlarına yakınlığı da göz önüne alındığında gelişim olanakları ve yatırım açısından kayda değer potansiyel ve fırsatlar barındırmaktadır. Ülkede enerji sektörünün ana bileşenleri olarak kömür, elektrik, petrol ve doğalgaz

gösterilebilir. Bosna Hersek petrolü ithal etmekte ve ithal edilen petrol de ülkedeki rafinerilerde işlenmektedir.

Kömür ülkenin en önemli enerji kaynakları arasında yer almaktadır. Linyit ve kahverengi kömür yatakları hem FBiH hem de RS'de bulunmaktadır. Ülkede üretilen kömürün yaklaşık %90'ı termik santraller tarafından kullanılmakta olup, kalan %10'luk kısmın çoğu sanayide ve genel tüketimde sarf edilmekte, çok az bir kısmı da ihraç edilmektedir. Enerji sektöründe en az gelişme göstermiş olan sektör doğalgazdır. Halihazırda doğalgaz ihtiyacının tamamı Rusya Federasyonu'ndan karşılanmaktadır.

Bosna Hersek hidro ve termo enerji kaynakları açısından zengin bir ülkedir. Söz konusu enerji kaynaklarından daha fazla yararlanmak için ülkede yeni santraller kurmak amacıyla yatırım ve gelişim projeleri hazırlanmaktadır. Bu projeler kapsamında, bölgede ve Avrupa piyasalarında enerji tedariği açığını karşılamak için yeni tesislerin kurulması ve mevcut olan tesislerin genişletilmesi amaçlanmaktadır. Ülkenin güney kesimlerinin rüzgar enerjisi santrallerinin kurulumu açısından en elverişli yerler olduğu ileri sürülmektedir.

Çevre ile ilgili olarak, metalurji tesislerinin neden olduğu hava kirliliğini, şehir atıklarının etkin olarak yok edilemediğini söyleyebiliriz. Bosna Hersek, hava kirliliği, biyolojik çeşitlilik, iklim değişikliği-Kyoto Protokolü, çölleştirme, tehlikeli atıklar, deniz hukuku, deniz hayatının korunması, ozon tabakasının korunması, ıslak alanlar gibi konularda uluslararası anlaşmalar imzalamış olmasına karşın, bu anlaşmaları halen onaylamamıştır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2022	**2023**	**2024***	**2025***	**2026***	**2027***	**2028***	**2029***
GSYİH (Cari Fiyatlar-milyar $)	24,54	27,22	29,08	30,75	32,44	34,05	35,72	37,72
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar%)	4,2	1,8	2,5	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- $)	7.064	7.857	8.416	8.927	9.440	9.939	10.456	11.078

Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort,%)	14	6,1	3,0	2,7	2,5	2,0	2,0	2,0
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-4,3	-4,3	-4,5	-4,3	-4,1	-4,0	-4,0	-3,9
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	15,4	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3
Nüfus (milyon)	3,47	3,46	3,46	3,45	3,44	3,43	3,42	3,41
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	29,6	28,1	29,7	30,2	31,1	31,9	32,4	32,4

Kaynak: IMF
*Tahmini veriler (Nisan 2024)

Bosna Hersek'te savaş öncesi sınai üretim yapısı ile savaş sonrası üretim yapısı farklılık arz etmektedir. Savaştan önceki dönemde metal işleme, makine üretimi, kimyasallar, ağaç işleme, gıda, tekstil ve deri sektörlerinde yoğunlaşan ve katma değeri nispeten yüksek bir görünüm arz eden üretim yapısı, yerini gıda işleme, metal dışı ürünler ve mineraller, ağaç işleme ve temel metaller gibi daha düşük katma değerli sektörlere bırakmıştır.

Bununla birlikte, metal işleme, demir çelik, otomotiv parçaları vb. sektörlerde faaliyetler devam etmekte olup, bu sektörler ülkenin üretim ve ihracatında önemli bir yer tutmaktadır.

Üretim hem FBiH'de hem de RS'de genel olarak büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır (FBiH'de Saraybosna, Tuzla, Mostar ve Zenica; RS'de Banja Luka, Modriča ve Bijeljina). Savaş öncesi dönemde sanayiye dayalı olan Bosna Hersek ekonomisi günümüzde, hizmetler, bankacılık, enerji ve turizm alanlarına yapılan yatırımlarla farklı bir konuma gelmiştir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak:Trademap-*www.trademap.org*

Pazar yakınlığı, tarihsel ve kültürel bağlar, eski Yugoslavya zamanındaki sıkı ticari ve ekonomik ilişkilerin yansımaları ve lojistik avantajlardan dolayı Bosna Hersek'in dış ticaretinin büyük bölümü komşusu olan ülkeler ve AB ülkeleri ile gerçekleşmektedir. Söz konusu unsurlara ilaveten Avusturya'nın Bosna Hersek pazarına olan ilgisi ile Almanya ve İtalya'nın Balkanlar'a yönelik stratejileri çerçevesinde Bosna Hersek ile ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirmek için yaptıkları çalışmalar ve kaynak ayırımlarının da önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Ülkenin dış ticaretinde öne çıkan ülkeler arasında Hırvatistan, Almanya, Sırbistan, İtalya ve Slovenya yer almaktadır. Pazar ve lojistik unsurlarının yanı sıra Bosna Hersek ile AB arasındaki tercihli ticaret sistemi ve ülkenin CEFTA üyeliği de ülkenin dış ticaretinde çevre ülkeler ve AB piyasasının ağırlığını pekiştiren unsurlar olarak dikkate alınabilir.

Bosna Hersek'in önemli ihraç kalemleri arasında temel metaller, mineral yağlar, mobilya, motorlu araçlar (büyük ölçüde montaj), metalden eşya, ağaç ve ağaç ürünleri, deri eşya, gıda ve içecek sayılabilir. İthalat kalemleri arasında ise gıda ve içecek, petrol ve kömür, kimyasallar, makine ve donanım ile motorlu araçlar bulunmaktadır.

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

İthalat

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

İthalat

Kaynak:Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Bosna Hersek'e yatırım yapan ülkelerin, başta Bosna Hersek'in çevresindeki ülkeler olmak üzere oldukça ağırlıklı bir biçimde Avrupa ülkeleri olduğu görülmektedir.

Ülkeye gelen doğrudan yabancı yatırımların sektörel açıdan çok çeşitli alanlara yöneldiği görülmektedir. Bu bağlamda, ülkenin geleneksel olarak güçlü sektörlerinden olan üretim sektörü ile bankacılık sektörü, sırasıyla %32 ve %26'lık paylarla doğrudan yabancı yatırımlarda en çok rağbet edilen sektörler olarak öne çıkmaktadır.

Savaştan sonra toparlanma yönünde adımların atılması, AB ile bütünleşme yönünde çabalar, Avrupa piyasalarına yakınlık, halihazırda gündemdeki yerini koruyan yatırım projeleri, doğal kaynakların zenginliği ve stratejik kamu işletmelerinin özelleştirme kapsamına alınması olasılığı hesaba katıldığında, Bosna Hersek yabancı yatırım açısından göz önünde bulundurulmasında fayda görülen bir ülke olarak değerlendirilmektedir.

Bosna Hersek, 2022 yılında 661 milyon dolar ile doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeler arasında 105. sıradadır (ABD285 milyar dolar ile 1., Türkiye13 milyar dolar ile 27., UNCTAD2024).

2020-2022 döneminde toplam doğrudan yabancı yatırım miktarı 2 milyar dolar olan Bosna Hersek, 2022 yılında 9 milyar dolarlık toplam yabancı sermaye stoğu ile de dünyada 112. sıradadır (ABD10 trilyon dolar ile 1., Türkiye165 milyar dolar ile 36., UNCTAD-2024).

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri

	2022	**2023***	**2024***	**2025***	**2026***	**2027***	**2028***
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım (milyon $)	797,70	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırımın GSYİH'ya Oranı (%)	3,26	3,70	3,50	3,20	3,00	2,80	2,70

Ülke Dışına Giden Doğrudan Yatırım (milyon $)	-	-	-	-	-	-	-
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım Stoku (milyon $)	-69,00	-30,00	-60,00	-80,00	-90,00	-100,00	-100,00
Ülke Dışına Yapılan Doğrudan Yatırım Stoku (milyon $)	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: The Economist Intellegence Unit-EIU
*Tahmini veriler (Nisan 2024)

Yatırım amaçlı gelen yabancı sermayeye ait mal ve ekipmanlar, rehabilitasyon ve onarım projeleri için getirilecek mal ve ekipmanlar, ihraç kaydıyla yapılan ithalat, yatırım amaçlı olarak yapılan komple tesis ve makine ithalatı, promosyon ve tanıtım amaçlı olarak ülkeye getirilen ürünler, numuneler, mektup ve posta yolu ile gelen parsiyeller gümrük vergisinden muaftır.

Yabancı yatırımcı hüviyetindeki tüzel kişiler şirket kayıt işlemlerinin tamamlanmasının akabinde gayrimenkul alımına hak kazanmaktadırlar. Diğer taraftan, mütekabiliyet esası kapsamında gerçek kişilerin herhangi bir oturum şartı aranmaksızın FBiH'de gayrimenkul edinmesinin mümkün bulunduğu ifade edilmiştir. Yabancı sermayeli şirketler kârlarını başka bir ülkeye serbestçe transfer edebilecekleri gibi yeni yatırımlarda da kullanabilmektedirler.

Silah ve savunma sanayi sektörü ile doğrudan kamu güvenliğini ilgilendiren sektörlerde faaliyet gösterecek yabancı sermayeli şirketlerde yabancı sermaye miktarı %49'u aşamaz. Diğer sektörlerde herhangi bir sermaye sınırlaması bulunmamaktadır.

Bosna Hersek'te kömür rezervleri stratejik bir öneme sahiptir. Bu konuda FBiH ve RS farklı politikalar izlemektedir. Republika Srpska, termik santralleri kurma ve işletme hakkının yabancılara verilmesi konusunda fazla tereddüt yaşamazken, FBiH ise bu konuda model oluşturma tartışmaları ve çalışmaları içindedir.

Yabancı Yatırım Mevzuatı

Bosna-Hersek Devleti, Bosna-Hersek Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti olarak ikiye bölünmüş Bosna-Hersek Federasyonu da kendi içerisinde etnik yapı esas alınarak 10 Kantona ayrılmış durumdadır. Karmaşık bir idari yapının varlığı bürokratik işlemleri artırmakta birbiriyle çelişen uygulamalara neden olabilmektedir.

Ayrıntılı bilgilere Bosna Hersek Yabancı Yatırım Tanıtım Ajansı'nın (Foreign Investment Promotion Agency of Bosnia and Herzegovina-FIBA)

(*http://www.fipa.gov.ba/default.aspx?pageIndex=1&langTag=en-US*) adresinden ulaşılabilir.

Serbest Bölgeler

Bosna Hersek'te serbest bölgeler, Bosna Hersek gümrük bölgesi içinde yer alan, özel olarak çevrelenmiş ve Bosna Hersek Gümrük Politikaları Kanunu ve Serbest Bölgeler Kanunu'na istinaden içerisinde özel koşullar altında faaliyette bulunulan bölgeler olarak tanımlanmaktadır.

Yerli ve/veya yabancı tüzel ve/veya gerçek kişiler serbest bölge kurabilmekte, işleticisi olabilmekte ve serbest bölgelerde ticaret ve/veya üretim faaliyetlerinde bulunabilmektedirler.

Bosna Hersek'te serbest bölgelerin kanuni esaslar çerçevesinde kurulmasına yönelik işlemler Bosna Hersek Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanlığınca yürütülmektedir. İlgili Bakanlığın teklifini müteakiben Bakanlar Kurulu karar vermekte ve olumlu karar çıkması durumunda serbest bölgenin kuruluşuna ilişkin işlemler Bosna Hersek Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanlığı tarafından tamamlanmaktadır.

Serbest bölgenin kurulumunun ekonomik açıdan uygun olması önem taşımakta olup, bunun göstergesi olarak ise kurulacak olan serbest bölgeden ihraç edilecek ürünlerin en az %50 katma değer kazanmış olması kabul edilmektedir.
Serbest bölgelerde her türlü endüstriyel ve ticari faaliyetin yanı sıra finansal, bankacılık, sigorta vb. hizmet faaliyetleri yapılabilmektedir.

Serbest bölge kullanıcıları KDV ve diğer katkı payları (işçi ücreti ve maaşlar hariç) ile gümrük vergilerinden muaftır. Serbest bölge içerisinde yapılan yatırımlar ile serbest bölgeden yapılan kâr ve yatırım transferlerinden herhangi bir ücret alınmamaktadır.

Serbest bölgede üretim yapılmasına yönelik olarak kullanılacak makine ve teçhizatın serbest bölgeye girişinde de gümrük vergisi vb. ücretler alınmamaktadır.

Bosna Hersek'te halihazırda faaliyet göstermekte olan 4 adet serbest bölge (Visoko, Vogošća, Hercegovina-Mostar ve Holc) bulunmakta ve bunların tamamı FBiH'de yer almaktadır.

1-Free Zone – Vogosca
Adres: Igmanska 36, 71 320 Vogošća
42/67
Tel: +387 33 434 534
Faks: +387 33 433 509
E-posta: skoda-bh@bih.net.ba

Web: http://internet.ba/szona_vogosca/

2-Free Zone – Visoko
Adres: Kakanjska 4, 71 300 Visoko
Tel: +387 32 738 010
Faks: +387 32 738 010

3-Free Zone – Hercegovina Mostar
Adres: Rodoč bb, 88000 Mostar
Tel: +387 36 350 210
Faks: +387 36 350 221
E-posta: sz.hercegovina@tel.net.ba

4-Free Zone – Holc Lukavac Adres:
Bosna 1, 75305 Puračić Telefon:
+387 35 553 096/ Faks:
+387 35 553 196
E-posta: doo.holc@bih.net.ba ; fen_bh@bih.net.ba

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Bosna Hersek ile 1 Temmuz 2003 tarihinde imzalanmış olan Serbest Ticaret Anlaşması bu ülke ile olan karşılıklı ticaretimizi arttırmamız açısından çok önemli bir vasıtadır. Söz konusu anlaşma uyarınca, iki ülke arasındaki ticarette gümrük ve eş etkili vergiler 2007 yılından itibaren sıfırlanmıştır.

Bosna-Hersek önemli miktarda Türk sanayisinin ihtiyaç duyduğu ham alüminyum, ağaç mamulleri ve ham deri ihraç etmektedir. Türkiye'nin mevcut sanayi altyapısı ve coğrafi konumundan dolayı Boşnak firma ve işadamlarına sunabileceği ortak yatırım/işbirliği olanaklarının da her fırsatta vurgulanması ve işbirliği fırsatlarının araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

2022 yılında iki ülke dış ticaret hacmi 1 milyar dolara yaklaşmış bulunmaktadır.Türk ihracatçıları bu pazarda güçlü olan Sırp, Hırvat, Alman, İtalyan, Avusturya, Yunan ve İspanyol firmaları ile rekabet etmektedirler.

Türkiye-Bosna Hersek Dış Ticareti

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Bosna Hersek'e İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Türkiye'nin Bosna Hersek'ten İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Yatırım İlişkileri

Türkiye'nin 2022 yılı itibarıyla yurtdışına gerçekleştirdiği 51 milyar dolar değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırım stoğunda Bosna Hersek, 299 milyon dolar ve %1 pay ile 23. sıradadır (Hollanda 21,2 milyar $ ile 1., TCMB-2024).

Türkiye'den Bosna Hersek'e yönelik olarak bugüne kadar yapılan en önemli yatırımlar arasında bankacılık sektöründe Ziraat Bankası (ilk yabancı sermayeli yabancı banka), üretim sektöründe ise Natron-Hayat (kraft kağıt ve karton ambalaj üretimi) ve Şişecam Soda Lukavac (cam hammaddesi soda üretimi) yer almaktadır. Anılan yatırımların yanı sıra, yine özelleştirme ve doğrudan yatırım ile başarıyla Bosna Hersek'te faaliyetlerini sürdüren Türk firmaları da bulunmaktadır.

Fuar Katılımları:

T.C. Ticaret Bakanlığı Tarafından 2024 Yılı Destek Kapsamına Alınan Yurt Dışı Fuarlar (Milli/Bireysel): *https://ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar/2024-yilinda-destek-kapsamina-alinan-yurtdisi-fuarlar*

EKLER:

EK-1: Bosna Hersek'in İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**8 614 111**	**9 678 153**	**9 228 186**	**100,0**	**-4,6**
2716	Elektrik enerjisi	499 675	588 449	583 835	6,3	-0,8
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	286 692	326 564	366 336	4,0	12,2
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	282 094	335 930	335 874	3,6	0,0
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	350 820	337 376	318 899	3,5	-5,5
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	267 447	252 345	248 567	2,7	-1,5
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	162 877	184 380	227 072	2,5	23,2
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	276 216	283 036	219 521	2,4	-22,4
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	111 371	171 514	216 731	2,3	26,4
6406	Ayakkabı aksamı, iç taban, topuk rampası, getr, tozluk, dizlik vb. ve bunların aksamı	170 690	192 452	207 747	2,3	7,9
3925	Plastikten inşaat malzemesi	154 015	182 130	183 681	2,0	0,9

9306	Bomba, torpido, mayın, güdümlü mermiler vb. harp mühimmatı vb. aksam ve parçaları; fişekler, mermi ve diğer mühimmat	120 156	122 562	169 657	1,8	38,4
2704	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	179 149	237 176	153 712	1,7	-35,2
8503	Sadece veya esas itibariyle 85.01 veya 85.02 pozisyonlarındaki makinelerde kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	116 031	122 257	147 131	1,6	20,3
7610	Alüminyumdan inşaat ve inşaat aksamı (köprüler, köprü aksamı, kuleler, pilonlar, ayaklar, sütunlar, kapı, pencere vb.)	109 244	137 090	144 198	1,6	5,2
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	133 127	162 921	143 574	1,6	-11,9

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

<u>EK-2</u>: Bosna Hersek'in İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	**ÜRÜNLER**	**2021**	**2022**	**2023**	**Pay (%, 2023)**	**Değişim (%, 2022-2023)**
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**13 030 086**	**15 382 424**	**15 348 896**	**100,0**	**-0,2**
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	953 834	1 571 380	1 325 342	8,6	-15,7
8703	Otomobiller	465 718	445 634	621 543	4,0	39,5
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	326 098	309 658	358 837	2,3	15,9

2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	281 234	488 652	330 143	2,2	-32,4
7601	İşlenmemiş alüminyum	328 586	609 116	270 646	1,8	-55,6
7408	Bakır teller	147 047	167 154	215 489	1,4	28,9
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	122 841	136 871	167 705	1,1	22,5
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	131 311	142 158	153 933	1,0	8,3
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	86 305	95 730	146 526	1,0	53,1
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	131 291	163 318	142 126	0,9	-13
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	118 034	123 752	137 945	0,9	11,5
8701	Traktörler	81 970	89 671	135 728	0,9	51,4
8541	Diyodlar, transistörler vb yarı iletken tertibat; ışık yayan diyodlar; monte edilmiş piezo elektrik kristaller	17 325	43 407	131 919	0,9	203,9
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	100 365	105 776	130 717	0,9	23,6

2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcılı, lezzetlendirilmiş)	95 929	106 361	126 557	0,8	19,0

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

EK-3: Bosna Hersek'in Ülkelere Göre İhracatı (1 000 dolar)

Sıra	**Ülke**	**2021**	**2022**	**2023**	**Pay (%, 2023)**	**Değişim (%, 20222023)**
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**8 614 111**	**9 678 153**	**9 228 186**	**100,0**	**-4,6**
1.	Almanya	1 290 414	1 436 125	1 481 114	16,0	3,1
2.	Hırvatistan	1 126 626	1 440 473	1 408 556	15,3	-2,2
3.	Avusturya	776 434	918 162	948 003	10,3	3,3
4.	İtalya	972 998	1 079 719	805 611	8,7	-25,4
5.	Slovenya	736 548	764 673	749 463	8,1	-2
6.	Karadağ	238 199	310 664	381 427	4,1	22,8
7.	Hollanda	216 955	226 630	229 933	2,5	1,5
8.	Fransa	201 901	210 124	185 914	2,0	-11,5
9.	Macaristan	159 354	192 213	159 248	1,7	-17,2
10.	**Türkiye**	**215 756**	**168 148**	**144 546**	**1,6**	**-14**
11.	İsviçre	203 468	137 647	140 193	1,5	1,8
12.	Polonya	138 779	179 658	128 135	1,4	-28,7
13.	Çekya	102 502	113 139	125 162	1,4	10,6
14.	ABD	93 302	95 177	111 909	1,2	17,6
15.	K. Makedonya	80 285	97 510	97 490	1,1	-

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

***EK-4*: Bosna Hersek'in Ülkelere Göre İthalatı (1 000 dolar)**

Sıra	Ülke	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 20222023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**13 030 086**	**15 382 424**	**15 348 896**	**100,0**	**-0,2**
1.	İtalya	1 570 403	1 897 901	2 140 475	13,9	12,8
2.	Almanya	1 550 328	1 607 817	1 844 634	12,0	14,7
3.	Çin	1 026 454	1 248 325	1 453 577	9,5	16,4
4.	Hırvatistan	1 160 200	1 522 235	1 157 630	7,5	-24
5.	**Türkiye**	**765 521**	**901 622**	**851 474**	**5,5**	**-5,6**
6.	Slovenya	594 629	599 083	593 365	3,9	-1
7.	Avusturya	497 341	539 888	551 202	3,6	2,1
8.	Polonya	372 026	422 440	481 395	3,1	14,0
9.	ABD	321 538	512 084	437 310	2,8	-14,6
10.	Macaristan	346 452	373 261	344 782	2,2	-7,6
11.	Çekya	209 435	266 136	290 810	1,9	9,3
12.	Fransa	255 913	266 127	282 515	1,8	6,2
13.	Rusya	380 615	355 895	255 722	1,7	-28,1
14.	Hollanda	175 180	186 165	226 784	1,5	21,8
15.	Hindistan	139 375	447 834	226 525	1,5	-49,4

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

***Ek-5*: Türkiye'nin Bosna Hersek'e İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)**

GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 20222023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**646 767**	**755 719**	**720 113**	**100,0**	**-4,7**
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	19 710	23 956	22 040	3,1	-8
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	9 854	10 031	13 493	1,9	34,5
7214	İnşaat demiri	7 560	6 870	12 570	1,7	83,0
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	12 929	13 545	12 511	1,7	-7,6
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	9 920	10 778	11 759	1,6	9,1
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	9 150	11 681	11 207	1,6	-4,1
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	11 049	13 886	11 138	1,5	-19,8
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	10 713	9 920	10 903	1,5	9,9
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	9 115	8 527	10 183	1,4	19,4
6006	Diğer örme mensucat	6 138	7 504	10 068	1,4	34,2
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	13 051	18 356	10 039	1,4	-45,3

7409	Bakır saclar, levhalar, yapraklar ve şeritler (kalınlıkları 0,15 mm. yi geçenler)	25 963	16 012	9 866	1,4	-38,4
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanslar	9 089	8 584	9 360	1,3	9,0
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	7 804	8 791	9 322	1,3	6,0
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşin (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	679	2 744	8 788	1,2	220,3

Kaynak: Trademap, TR verileri

***Ek-6*: Türkiye'nin Bosna Hersek'ten İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)**

GTİP	**ÜRÜNLER**	**2021**	**2022**	**2023**	**Pay (%, 2023)**	**Değişim (%, 20222023)**
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**229 421**	**189 423**	**200 912**	**100,0**	**6,1**
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş külçeler	41 628	37 786	33 115	16,5	-12,4
9306	Bomba, torpido, mayın, güdümlü mermiler vb. harp mühimmatı vb. aksam ve parçaları; fişekler, mermi ve diğer mühimmat	6 624	12 852	16 920	8,4	31,7
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	3 588	10 730	12 041	6,0	12,2
4804	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	14 327	5 698	9 666	4,8	69,6
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	6 805	6 277	9 493	4,7	51,2

5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	3 298	10 674	9 242	4,6	-13,4
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makine ve cihazlar	3 561	5 131	9 116	4,5	77,7
3603	Fitiller, infilak fitilleri, ağız otları veya infilak kapsülleri, ateşleyici maddeler, elektrikli infilak ettiriciler	6 303	6 020	7 716	3,8	28,2
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	5 360	4 903	6 909	3,4	40,9
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşin (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	12 494	1 475	6 549	3,3	344
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	7 209	2 961	6 264	3,1	111,6
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	8 170	5 709	5 430	2,7	-4,9
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	5 942	6 277	4 674	2,3	-25,5
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	15 781	7 689	3 861	1,9	-49,8
7318	Demir veya çelikten vidalar, cıvatalar, somunlar, tirfonlar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar vb. eşya	5 146	4 488	3 564	1,8	-20,6

Kaynak: Trademap, IMF